

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.
a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDANYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . . . frt 8.—
Félévre . . . . . » 4.—
Negyedévre . . . . . » 2.—
Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Egy komoly kötelesség.

Vannak zsidófelekezeti népiskolák, van tanító- és rabbi-képző-intézet, de nincs egyetlen zsidó gimnázium. Igaz, hogy ilyen tanintézetekről gondoskodni tulajdonképpen nem a felekezetek, hanem legelőször az állam kötelessége. Igaz, hogy midőn valamelyik egyház középiskolát állít, ezt nem azért teszi, mert mindenekelőtt a nemzeti közművelődést akarná szolgálni, hanem azért, mert a saját specziális szükségleteit óhajtja kielégíteni. Igaz, hogy felekezeti középiskola nagyban hozzájárul a felekezeti különbségek fentartásához; igaz, hogy volt idő, midőn épen ez okból az állam az egyházaknak ilyen iskolák állítására vonatkozó jogát lehetőleg korlátozni igyekezett s végül igaz az is, hogy ha a zsidók külön felekezeti középiskolát tartanának, ezzel csak a separatizmus szellemét ápolnák s többé-kevésbé hátráltatnák összeolvadásukat a nemzetegésszel.

Mindez szent, megdönthetetlen igazság, mely addig, míg Deák Ferencz, Eötvös József, Molnár Aladár, s más fenkölt szellemű, felvilágosodott lelkű, szabadságot és haladást hőn óhajtó hazafi volt irányadó befolyással a nemzeti és közoktatási politika irányára, teljes elismerésre is talált. A nagyok azonban rég kidőltek s azóta a szűkkeblű felekezeti érdekek diadalmaskodnak a nemzeti szempontokon; az egyházak előtt Trefort is kapitulálni volt kénytelen s mint legujabb ugynevezett középtanodai törvényjavaslata mutatja, a nemzeti kulturális érdekek legtöbbszörét áldozatul adta oda az egyházaknak. A közművelődés terén mindenütt a felekezeti ünneplési diadalait s ily időben a fentebb említett igazságok iránt alig van többé érzéke bárkinek. Különben is nálunk a középiskola teljesen felekezeti keretben fejlődött; egy kész rendszer van előttünk, mely történelmileg keletkezett, melyet mindenki megszokott és megért. Van minden felekezeten legalább egy-két gimnáziuma, csak a zsidónak nincs. Csak a zsidó szülők küldik gyermekeiket a vidéken és a fővárosban egyaránt más felekezetek középiskoláiba. Hazafias és nemzeti szempontból teszik ezt; azt akarják, hogy fiaik kibontakozva a felekezeti béklyóiból, magyaros, hazafias nevelést nyerjenek. De a miért csak a legteljesebb dicséretet érdemelnék, azért most rágalommal, hitvány gyanúsításokkal illetik őket. Még a hazafias törekvést is fegyverül használják ellenük; azt állítják rólok, hogy nem akarnak áldozni a közművelődésért, hogy fukarságból nem tartanak még a fővárosban, hol annyian vannak, sem középiskolát, hanem betolakodnak a többi felekezetek intézeteibe, hol pedig a méregdrága kettős tanpénz daczára, melylyel megadóztatják, sem látják őket szívesen.

Hasztalan hangoztatják a zsidók a fentemlített igazságokat, hasztalan hirdetik, hogy csak azért nem akarnak ily intézetet, mert a felekezeti különválás egyik szimbolumát látják benne, hazafias és fenkölt álláspontjukat nem akarja megérteni senki s rájuk most hivatalos részről igyekeznek egy külön gimnáziumot erőszakolni.

A Bachkorszak egyik hirhedt germanizátora, ki most a magyar állam közoktatásügyi politikájának oszlopa, már másfél évvel ezelőtt hírlapi agitációval akarta a zsidókra a saját felekezeti gimnáziumot rádisputálni, midőn váltig emlegette, hogy elég gazdagok a teher viselésére. Mintha itt pénzkérdés játszaná a döntő szerepet!

És a germanizátorból magyar hazafivá előléptetett tanfőnök e nézetével ma már Trefortot is meghódította. A napokban a közoktatási miniszterium kísérletet tett, hogy a Budapesten régóta sürgetett új főgimnáziumot lehetőleg a zsidó felekezet nyakába akasztja. Minthogy immár maga a miniszter lett a felekezeti középiskola előharczósa, mi sem mondhatunk mást, mint azt: ne ijedjenek vissza hitfeleink ez eszmétől. Hisz az ellene felhozható érveket, bármily valóban szabadelvűek és hazafiasak is, ma úgy sem érti senki. Süket füleknek prédikálnak, midőn azt hirdetik: szívesen magunkra vennők a terhet, ha szolgálatot tennénk vele a nemzeti ügynek. De mi nem akarunk oly intézetet, mely szükségképpen a felekezeti szolgálatában áll s már lételevél gátat emel összeolvadásunknak a nemzettel. Mi állami vagy más felekezeti iskolába küldjük gyermekeinket, mert azt akarjuk, hogy minél hamarabb egy test és egy vér legyünk a nemzettel. Gondoskodjék az állam kellő számú tanintézetéről, s ezek terheihöz mi szívesen járulunk nagyobb adó vagy tandíj útján. Ezt az álláspontot, bármily korrekt és hazafias, ma már nem érti senki. A tényt, hogy a zsidók gyermekeiket más felekezetek iskoláiba küldik, nem tartják örvendetesnek és dicséretet érdemlőnek, hanem az elfogultság pápaszemén át nézik. A rágalom a leghitványabb módon visszaél vele s azt állítja, hogy a zsidók fukarságból, számításból tömik meg gyermekeikkel a más felekezetek iskoláit. Hogy az oktatást ott méregdrágán kell megfizetniük s hogy a mai antiszemita világban a bánásmód, melyben részesülnek, sem valami gyöngéd, arról persze senki sem tesz említést.

Számba véve tehát a fenforgó viszonyokat, mi csak ismételtük azt, a mit már mondottunk. Akasztják szegre a zsidók azokat a szép elveket, melyek e kérdésben eddig vezették őket, s melyek iránt ma megszűnt a fogékonyság. Ne akarjanak sem jobbak, sem felvilágosodottabbak lenni annál a társadalomnál, a melyben élnek. Ez a társadalom pedig egészen felekezeti s ma főleg a közművelődés ügyeiben reakzionárius befolyások alatt áll. Alkalmazkodjanak tehát a viszonyokhoz, mert úgy sem fogja megérteni senki, hogy ott, a hol minden felekezeten külön középiskolái vannak, mért vonakodnak épen a zsidók a kormány ebbeli felhívásának engedni. Örökös vád, a gyanúsítások állandó kútforrása, az agitációnak mindig népszerű eszköze lesz az a tény, hogy többszöri presszió daczára sem akarnak magoknak legalább egy középtanodát állítani. Engedjenek végre e felhívásnak s teremtsék meg első felekezeti főgimnáziumukat. Hisz megvan a földolog: a kitünő anyag, melyből igazán hivatása magaslatán álló tanári kart alakíthat-

nak, s meglesz a kellő számú tanuló is. A költség nem jelentékeny; átlag 25,000 frt évenként. Ezt a zsidó vallásalapból, önkénytelen adományokból és a tandíjból könnyen fedezhetni, míg az első berendezés költségeit az állam és a főváros viselhetnék közösen.

Teremtsék meg ez intézetet; teremtsenek új központot a nemzeti szellemnek és magyaros érzésnek. Alkossanak mintaintézetet, mely kitűnő tanári karával, lelkes tanulóival, az államtörvények és tantervek pontos megtartása mellett gyorsan előkelő nevet vívhatna ki: középiskoláink közt, s egy újabb elvitázhatatlan, ékesszóló tanubizonyosága lenne azon áldozatkész ragaszkodásnak, melylyel a zsidó vallásu magyarok a haza, a magyarság és nemzetiség iránt viseltetnek. Sok előítéletet oszlatna el ily intézet. Egy nagy tény lenne az s a tények mindig imponálnak. Azért a hazai zsidóság és közművelődés szempontjából egyaránt melegen kívánjuk a terv mielőbbi valószínűsítését.

Acsády Ignác.

Még egyszer a tapolczai kérvény.

Visszatérünk e kérvényhez ismét, mert nem szeretnők érvényre juttatni azt a vádat, hogy nem foglalkoztunk elég behatóan e tárggyal, mely már a legközelebbi napokban oly élénk vita anyagát fogja képezni a képviselőházban. Tán túlságos fáradsággal is állítottuk össze adatainkat; a rendelkezésre álló számok tömkelege valóban oly nehéz tette a földolgozást, hogy csak a végső eredmény iránt való feszült érdeklődés adhatta meg kutatásaink közt a kellő kitartást. Az eredmény igazán meglepő, — s a mi fő: kétségbevonhatatlan, mert a bizonyítékokat számok, rideg számok képezik, melyek kérlelhetetlenek, de igazságosak. A legmeggyőzőbb ékesszóláson tulatesznek e számok annak feltűntetésében, hogy a tapolczai kérvény neve alatt megindított agitáció oly elemek által üzetik, melyek kénytelenek az alkotmányadta formák mögé sáncolni magukat, hogy elérjék saját semmiségüket. Mert ha már valaki feljogosítva hiszi magát, hogy embertársai sorsa fölött rendelkezessék, akkor legalább bírjon is azzal a qualificatióval, melyet maga a törvény fűz e jogok gyakorlásához; különben mihelyt oly jogok némelyikétől kívánja megfosztani a másikat, a melylyel maga sem bír, egész cselekvősége nem fogja nélkülözni a komikum színezetét.

Minap kifejtettük, mennyire fordul meg azon a kérvény jelentősége, hogy a kik azt aláírták, egyuttal választó

polgárok is legyenek. Választási törvényünk szabadelvű, úgy, hogy azok, kik rendelkezésein kívül állanak, csakugyan nem a kiknek szava akár a legesekelebb súlylyai bírhat. Épp azért különös érdeket kelthetett annak a kimutatása, hogy ama 2174 egyén közül, a kik mint a tapolczai választókerület polgárai szerepelnek, voltaképen hány az igazi választó. Ezt a kimutatást pedig teljesítettük akkép, hogy elővettük 1. a kérvény alá írottak névsorát, 2. a tapolczai kerület választóinak az 1882-ik évre érvényes névjegyzékét, és ezek alapján, sorban névszerint haladva hitelesen megállapítottuk, kik vannak a jegyzékbe felvéve s kik nem. Hogy mily eredményre jutottunk, azt részletezve megtalálja alább az olvasó, — de a főeredményt előre bocsátva kívánjuk már itt constatalni. S ez egészen szárazon így hangzik:

A 2174 (számításunk szerint 2182, a mely többlet neveknek ismétléséből eredhet) aláíratkozott egyén közt van választó: 615; tehát több mint kétharmada a kérvényező uraknak nem választó.

A kérvényen szerepel 43 helység mint választó helység, de el van hagyva tizenegy másik helység, melyek összevéve ötödfél száz választót képviselnek, s melyek a kérvényt alá nem írták.

Ez adatok teljesen elegendők, hogy a legsiralmasabbá tegyék a kérvény imponáló voltát — nem is véve figyelembe azt, hogy még az a 2174 szám is mint ilyen elenyészőn csekély egy oly kerületben, a melyben 38230 lélek lakik — de összeállított statisztikánk részletei egyéb oly leleplezésekre nyujtanak okot, melyek tönkre silányíthatják a tapolczai kérvénynek egész reputációját. Ime e sok közül néhány adat: A tapolczai kerület három legkiválóbb helysége: Tapolcza (lakos 2913, választó 238), Balaton-Füred (lakos 1788, választó 174) és Tihany (lakos 842, választó 113). E három helység az, mely aránylag legtöbb intelligentiával bír s a melynek szava kétségkívül a legnagyobb tekintélyvel érvényesíthető bármely tömeges enunciatio alkalmával. Most nézzük a kérvényt. A 238 tapolczai választó közül aláírta azt 11, mond d: tizenegy; a balatonfüredi 174 választó közül 31, mond d: harmincegy; a tihanyi 113 választó közül aláírta 18, mond d: tizenyolc. Sőt mi több, a kerületnek ez ugyszólván legnépesebb helységeiben kapták a faiseurök aránylag a legkevesebb aláíró; a 2913 tapol-

TÁRCZA.

Apróságok.

— Az Egyenlőség eredeti tárczája. —

Kedélyes pipaszó mellett adomázgattunk. Többen voltunk együtt, a társaság majdnem minden tagja vidám kacagással, jóízű nevetéssel jutalmazta a sikerültebb tréfát, az élénkebb ötletet, az értékesebb anekdotát. Mindenki tudott valami derüset felhozni, s a neki melegedett kedélyekre úgy hatott a nevetés, mint az erősítő villámáram, mely folyton bujábbá teszi a virágot, úgy hogy az mindig nyer egészségesebb, üde szinompájában. Fokozódott maga a tréfa anyaga is mindinkább, folyton jobbat és jobbat követelvén a kedélynek evés közben megjött étvágya.

Igy jutottunk aztán el a maság dívó, napirenden levő tréfák legóriásibbjára, az eszlári históriára. Mert ebben a társaságban — csak ketten voltunk Krisztustagadók, — (a többi mind »Antisem« fia, jegyzé meg egy szójátékos), — nem volt egyetlen ember, a ki elég higvelejű lett volna, az egész meséből csak egy szót is elhinni. Sértés lett volna a társaság bármelyik tagjára is, erről a szégyenletessé vált

»magyar ügy«-ről komolyan beszélni egy perczig is. S csak mint a tréfák közé tartozó kolosszális ritka tréfa — az intézőknek az, de áldozatainak iszonyú nyomorúság és siralom forrása — került szóba, úgy, hogy egyikünk fölvetette a kérdést:

— Micsoda roppant kaczagás lesz annak a dolognak a vége?!

— Annak a vége kaczagás nem lesz, mondá a társaság egyik kitűnő tagja, különben hírneves jogász, s általános becsülésben és szeretetben álló férfiú, — mert annak vége egyáltalán nem lesz. A minthogy az ilyen pörök véget nem szoktak érni soha. Másszor is történt már, ebben a mi kedélyes hazánkban meg épen nagyon sokszor megesett, hogy valamelyik megye urai valami számárságot el találtak követni. Arról nem szólok, — a mi különben végeredményében fölötte hasonló ehhez, hogy bünt, sikkasztást, csempészést követtek el a dáridózás meg a kártya miatt, — hanem egyenest a számárságokról, a miket a megyei nagy urak olyan nagyon sürüen szoktak elkövetni. Egyszer tréfából, másszor unalomból: különösen a mikor sportra vagy házasságtörésre elég pénz nincsen. A tréfát megteszik a maguk mulatságára, aztán folytatják: egészen addig, míg

czai közt nem találkozott több 69 aláíróval, az 1778 balatonfüredi közt odaadta nevét 66, a 842 tihanyi közt 19 szánta magát az aláírásra.

Mit bizonyít ez?

Először, hogy az intelligens, önállóan gondolkozó lakosság részéről ez az egész izgatás a leghatározottabban visszautasított, másodsor, hogy a kérvény tisztán egyes faiseurók műve, a kik többnyire a jámbor föld mivesnép közül toborzották össze az aláírókat, a melynek nagy része alig hiszszük, hogy komolyan tudta volna, miről van szó.

A kérvényezőik jelentékeny része, majd $\frac{8}{10}$ -e egyszerű földmives s élükön többnyire ott szerepel maga a pap, a ki úgy látszik, az emberszeretetet, a melynek ki-rendelt bajnoka, véli hirdetni e helyen is, s ha ismerjük azt a nagy befolyást, melyet falun a lelkész gyakorol hiveire, sejthetni fogjuk az egyes aláírások keletkezésének történetét.

Hiszen, hogy mily komolyan vehették a dolgot a tisztelt rendező urak, elég legyen azzal az egy példával igazolnunk, hogy egy községben (Alsó-Dörgicsén) az aláírók közt szerepel özvegy Kis Sándorné is, a ki honleányi érzelmeivel kétségtelenül tüntető egyedüliségben képviseli a szépnemét, de megjelenése annál élénkebb derült ségre szolgáltathat okot.

S csakugyan a derűtség hangulata vesz erőt rajtunk, valahányszor végig olvasva a listát, látjuk, mennyire féltük az ősmagyar faj tisztaságát a zsidótól a Steixnerek, Schuhmacherek, Stumpfok, Krámlík, Hertlingek, Imhoffok, Sauerek, Schifferek, Auerhammerek, Holzhauserek, Preiningerek stb., kiknek ősei szintén aligha jöttek Árpáddal a hazába. Egyáltalában ezt a témát nem tanácsos feszegetni, és különben is céltalannak tartjuk, mert a mi elvünk az, hogy lehet az ember akármilyen nevű, állásu vagy vallásu, csak jó magyar-nak bizonyítsa magát s tegyen eleget honpolgári kötelességeinek.

S most legyen szabad a részletes kimutatást azon megjegyzéssel közzétennünk, hogy szorosán a kérvény szövegéhez tartottuk magunkat s az abban megemlített községek sorrendjének megfelelőleg tettük meg számításainkat. Nem mondjuk, hogy ezek pontosak, sőt meg vagyunk győződve, hogy némi hibák is csuszak be, de az eltérés nem lehet jelentékeny s combinatióink lényege is alig szenved változást:

bele nem únnak; vagy addig, a mig veszélyes következményekkel rájuk nézve nem jár; vagy addig, a mig minden ilyen következményt lehetetlenné magukra nézve nem tettek, s különösen ez utóbbihoz értenek nagyon. Van rá eszközük, sok és nem szép, de semmivel sem csúfabbak, mint tréfáik rendesen: különösen az okmányhamisítás és hivatalos iratok elsikkasztása járja fölötte hatásosan.

Legdúsabb eredményü azonban maga az, hogy lassankint részesévé teszik a tréfának az egész vármegyét, s ez ellen aztán nem boldogul sem a miniszterelnök, sem a király, sem a főállamügyész, különösen ha a bűnrészesek között ott van maga az igazságügyminiszter is, akár bányá eljárással, akár elfogult túlbizalmával. Van rá nem egy, de száz példa, hogy az ilyen ügy aztán húzódik, húzódik a végtelenbe, s a ki a józan ész felháborodásával útját állja, hogy hát hadd nézzen a szemé közé, azt széttiporja menthetlenül, mig aztán okmány vész, unalom támad — s a dolog elavul, elévül és minden visszatér a rendes kerékvágásba.

A »rendes« szót bizonyos keserőséggel hangsúlyozta, nyilván honi állapotaink épületes voltában gyönyörködhetvén.

Aztán beszéltünk másról: egy szép asszonynak szép

	Aláírták	Választók száma	Az aláírók közt választó
Tapolca	69	238	11
B.-Udvari	36	28	16
Monostor-Apáti	69	42	15
Csicsó	88	29	17
5 Diszel	98	30	13
Szt.-Jakabfa	35	16	12
Szt.-Békálló	35	28	6
Mindszent-Kálló	76	21	9
Szt. Antalfa	66	38	18
Óbudvár	37	8	8
10 Kővágóeörs	59	46	11
Petend	38	12	6
Pula	48	16	7
Gy.-Keszi	84	58	27
Vigant	8	1	1
15 Vászoly	47	60	21
Köveskálló	105	51	32
Zánka	59	13	9
Szepezd	62	8	6
Akali	55	29	17
20 Talián-Dörög	51	25	14
Alsó-Dörgicse	43	29	27
Felső "	49	10	8
Nyírad	80	61	27
Kis-Dörgicse	28	11	7
25 Kapolcs	21	41	3
B.-Tomaj	47	56	18
Tördemics	42	20	9
Szigliget	26	24	8
Kövesd	49	42	24
30 B.-Füred	66	174	31
Csopak	52	38	24
Örvényes	22	23	13
Aszófő	35	37	22
Tihany	19	113	18
35 Paloznak	36	39	25
Arács	82	44	25
Gulács	47	28	12
Káptalanfő	37	25	11
Monoszló	51	15	8
40 B.-Henyé	57	8	4
Tagyon	29	15	7
Szőcz	39	15	8
	2182	1663	615

Egyáltalában alá nem irták:

A.-Eörs	53
B.-Kis-Szóllós	52
T.-Eörs	53
Hegyesd	15
Hegymagas	27

fehér kis kezéről. Az egyik azt mondta, hogy úgy bájos az ő apró keze, ha ruhája karja föl van tűzve könyökig, s szobrászi egészet mutat egész alakja, a melyeknek finom hajlásán gyönyörrel fut végig az éhes tekintet, s a csukló gödröcskéiben pihen meg. Én azt állítottam, hogy szebb e kéz, ha apró, fehér csipkefodor övezi körül csuklóban s ad gyöngéd, puha keretet annak, minek csodás, apró időmát ép puhasága, gyöngédsége alkotja . . .

Vagy más effélet. Magam sem tudom már, hogy mit mondtam. A »tréfa« nagyon foglalkoztatott s maga mellett tartott rabúl. Nem bírtam megbarátkozni azzal a gondolat-tal, hogy olyan könnyedén sikamoljunk tova egy ekkora dolog fölött, s elhagyjuk azt, a mit — kénytelenek vagyunk elhinni: hogy tréfa az egész. Olyan tréfa, a minek, igaz, gonoszság az alapja, embereinek veleszületett gazsága, de leghűbb szövetségese mégis csak a — számárság. Mert hinni azt, a mi képtelenség; terjeszteni azt apostolként, a mi képtelenség; erőltetni azt, a mi képtelenség; sőt büntettet elkövetni azért, a mi képtelenség, — arra valóban csak tömeges számárság szükséges: de kizsákmányolni, üzletet csinálni egy vármegye számárságából, az már aztán felsőbb foka a pimaszságnak.

Haláp	25
Kis-Apáti	10
Kis-Eörs	0
Kékkut	8
Lovas	24
N.-Péczely	54
Nagy-Péczely	48
Rapuka	10
Rendes	2
Sáska	32
Salföld	5
	418
	1662
	2080

Sorainkat azon óhajunk kifejezésével zárjuk be, vajha a képviselő urak a vita folyamában e szerény adatokat is figyelemre méltatnák.

Halász Sándor.

A rituális bünt csináló banda.

Hát még mindig nem volt elég abból a gázságból, mely az igazságszolgáltatás csarnokát a prostituczió undok bünbarlangjává tette, a hol a törvények és a társadalmi élet tisztességfogalmaival olyan szemérmetlen játékot űznek, mint a dözsölő rimák az emberiség legszentebb érzelmeivel? Meddig hatalmasodik még egy bünbanda impertinenciája Magyarország alkotmányos vívmányai felett? Mikor lesz már vége a törvényesavarás brutális erőszakoskodásának, mely ártatlanokat gyilkosokká bélyegez és a meztelességével kérkedő bünt szabadságlevéllel látja el? Vagy örökké tartson az a szégyenletes komédia, melyet néhány gazember a néplázítás, vagyonrablás és földosztogatás céljából inszczenált? Meddig fog egy üresfejű siheder a közvélemény megmételtyezéséből hasznot huzni, s a becsület és érdem befeketitéséből tőkét verni?

Hiszen már addig mentek, hogy az erőszakoskodás győzelmét egész leplezetlenül megéneklék és a gázságot nyíltan erénynek hirdetik. E héten már ki is nyomatták azokat a visszaéléseket, melyeket az aljegyzőségből vizsgálóbíróvá felfuvalkodott otrombaság két becsületes magyar honpolgár irányában elkövetett, a nélkül, hogy a nyiregyházi törvényszék indítatva érezte volna magát e nyilvánvaló büntette-

ket megtorolni. Vagy nem látszik az alább közölt végzésekből, hogy a nyiregyházi törvényszék az igazság elnyomására egész fesztelenül kezet nyújtott annak a bandának, mely a rituális bünt minden áron rá akarja kenni a magyar zsidóságra?

Szerencsére van fórum Magyarországon, mely a nyiregyházi törvényszék fölött áll és a melynek van érzéke az igazságszolgáltatás feladatai iránt.

A kir. tábla volt azon fórum, mely Havas kir. ügyész felebbezése folytán Bary ur ellen a fegyelmi vizsgálat megindítását elrendelte, a nyiregyházi törvényszék együgyü prókátoroskodása daczára. De a nyiregyházi törvényszék még e felső bíróság parancs-zavát sem respektálta. Az a határozat, mely Kornis törvényszéki elnök urat már november 10-én arra utasította, hogy Bary ur ellen a fegyelmi elővizsgálatot megindítsa, még mai nap sincs teljesítve. A fegyelmi vizsgálat alatt álló Bary még mindig csinálja a rituális bünvizsgálatot, úgy, mintha a kir. tábla a legkorrektebbnek ítélte volna hivatalos eljárását.

Pro forma Megyeri bíró tolatik ugyan előtérbe, de ez csak firma, melynek köntöse alatt Bary keze dolgozik. Megyeri bíró csak figurál, Bary pedig tényleg grasszál. És ezek a törvénysértések nyíltan gyakoroltatnak. Az igazságügyminiszter tanuja e botrányoknak, anélkül, hogy csak a füle hegyét mozgatná, és Berczelly ur ismeri a törvénytíprás vi-tézeit, a nélkül, hogy birói kötelességükre figyelmeztetné őket.

Milyen lankadatlan energiát tudott kifejteni ugyan az a törvényszéki elnök ur, mikor arról volt szó, hogy Havas kir. ügyész ellen a kitanított Karancsay fegyelmi vizsgálatot kért. Mennyi rágalmat, mennyi piszkot szórtak a kir. ügyészség fejére csupán csak azért, mert lábát a rituális bünt csináló banda nyakára tette és nem akart czinkostársá lenni egy szövetkezetnek, mely Magyarország igazságszolgáltatását örök időre kompromittálni törekszik! A nyiregyházi törvényszék budapesti szennylapjának a szó szoros értelmében ő szolgáltatva heteken át az eszközt a megélhetésre, minden nap újabb botrányt üzött Havas nevével, mert jól tudták, hogy állása tiltja beszenyyezni magát az ellene elkövetett czudarságok megfenyítése által.

S ez a mi, nemzetünknek legujabb saját külön számársága akkor jut eszembe elodázhatlan erővel, a mikor rápillantok arra a tudós, komoly, tekintélyes könyvre, a mely előttem fekszik. *) S a mint belépillantok az okosság-nak, a bölcseségnek e válogatott raktárába, kezdem sajnálni, hogy elfordult a figyelmem attól a vitától, a melyben talán megtanulhattam volna, hogy a szönyegen fekvő tárgy: a szép asszony — keze, miféle módon lehet még szebb, mint a hogy én tudom. Hogyan! Hát az amsterdami, a kopenhágai, a leideni, az utrechtii egyetemi theologiai fakultások; a fuldai és bonni püspökök; Delitzsch, Dillmann, Ebers, Fleischer, Lagarde, Merx. Müller, Noldecke, Riehm, Siegfried, Sommer, Stade, Strack és Wünsche, tudorai a bölcselmi tudományoknak: komolyan szóba állanak a mi magyar — számárságunkkal és komolyan, minden nevetés nélkül, írásban kiadják ama vármegye ama urainak, hogy ők vagy számarak, vagy gazemberek, vagy a kettő együttvéve, akkor, a midőn ebben csak az nem kételkedik, a ki egyik vagy másik jeles tulajdonságainál fogva közéjük tar-

tozik vagy hozzájuk szít? Hát mind e tekintélyek valóban arra becsülik a tudományukat, hogy ilyen csöcselék ellen harcoljanak vele? Minő érzéssel vegye e könyvet a kezébe az olvasó, — oh tudós uraim! Azzal-e, hogy most őt itt megtanítják számárnak nem lenni? Hiszen a ki számár, például ama megyében, abba észet úgy sem csöpögget, s a ki nem az, annak fölösleges a bizonygatás. Vagy azt hiszik nagy uraimék, hogy ezzel becsületessé teszik azokat, a kik ebben az ügyben a gazemberek szerepét játszzák? Dehogy. Ha megtörténhetnék is az, a mire még nem volt eset a magyar igazságszolgáltatásban, hogy egy megye szégyene ítélőszék elé kerülne, az érdemükhöz képest tisztelt gazemberek nagyszerűen ki tudnák magukat menteni: hiszen mi számarak vagyunk! — mondanák. S ki vehetné azt valakinek rossz néven, ha számár? Valóban számárrá nem lesz, hanem születik az ember-állat. S ha számár, azért nem lehet jó sógor, vagy koma, vagy testvér? S ha sógornak, komának, testvérnek jó, miért ne volna jó jegyzőnek, szolgabírónak, csendbiztosnak vagy akármi más tisztviselőnek? — nálunk! S ezért ők egyetlen orditással úgy kivágnák magukat a hinárból, mint a hogy egyetlen orditással bebörtönöztek, megkínóztak szám-

*) Christliche Zeugnisse, gegen die Blutbeschuldigung der Juden. — Berlin, Walther & Apolant. 1882.

Az elégtétel azonban még sem maradt el. Legbensőbb ellenségei, kik annyit áskálódtak ellene, kénytelenek voltak végre letenni a rágalom fegyverét és beszüntetni azt az eljárást, melyet oly erőszakosan provokáltak.

Vajjon fog-e Bary ur is olyan diadalmasan kivonulni abból a fegyelmi vizsgálatból, melyet a kir. tábla ellene elrendelt. Nem hiszszük! Ő bizik ugyan a nyiregyházi törvényszék protekciójában, de majd meglátja, hogy Kornis ur hatalma is megdönthető. Akad majd neki is ura, aki felelősségre vonja. Mert végre is le fog, le kell álcázni azokat az embereket, kik elbizakodottságukban olyan messzire mentek, hogy megtagadtak törvényt, igazságot, tisztességet és becsületet bizonyos titkos czélok elérésére.

Bogdányi.

A tiszadobi halászok panasza Bary vizsgálóbíró ellen.

Beadatott 1882. szeptember 12-én 5569. k. ü. sz. a.

Méltóságos Kozma Sándor országos kir. főügyész urhoz, kérvénye Tóth Gyula és Rác Imre t.-dobi lakosoknak Bary József vizsgálóbíró által ellenükben ismételt elkövetett hivatali hatalmávali visszaélése tárgyában.

Méltóságos kir. főügyész ur!

A t.-eszlári Solymosi Eszter-féle gyilkosság tárgyában folyamatban lévő bűnügyben tettes Bary József vizsgálóbíró által ellenünk, mint tanukul alkalmazottak ellen elkövetett erőszakoskodási, s egyáltalán nem vizsgálóbíróhoz illő ténykedései ellen, nehogy annak újabb és ismételt kitéve legyünk, kénytelenítettünk az alábbiakban panaszt emelni, nevezetesen:

Mindenekelőtt még május havában voltunk Dobos Imre szolgabíró ur által T.-Dobon kihallgatva arra nézve, hogy nem fogtunk-e ki a Tiszából egy leánygyermek hulláját; minthogy azonban ezt nem tettük, a legjobb lelkiismerettel csakis azt mondtuk, hogy sem akkorában, de még azelőtt sem soha semmiféle hullát a Tiszából nem fogtunk ki.

Erre mintegy két hét múlva ugyancsak T.-Dobon a községhezához rendeltettünk fel, a hol is, mint később megtudtuk, Bary József vizsgálóbíró ur vett bennünket kihallgatás alá a már fentebb említett hullakifogásra nézve; de

talan nyomorult szegény embert, s juttattak koldusbotra több családot, csupa számárságból.

Tudós uraim! Mit akarnak önök e borsódobálással? Mit ér itt az önök bölcsesége? Hisz önök nem istenek, pedig ha azok volnának is, hiába küzdenének ezek ellen!

Pedig milyen sziklaerős a maga egyszerű méltóságában mind e nyilatkozat! »Olyan irott törvény, mondja az amsterdami bölcsészeti fakultás, mely azt parancsolná a zsidóknak, hogy vallási czélokra gyilkosság útján szerzett embervért használjanak, a zsidók vallásos könyveiben egyáltalán nem létezik.« S ezt bizonyítja a kopenhágai egyetem is, de »egyuttal még fájdalomknak adnak kifejezést a fölött, hogy ilyen visszataszító és hazug rágalmak elterjedhettek és hitelt nyerhettek keresztények között.« A leideni egyetem nyilatkozata e pár szóban összpontosul: »A zsidó törvények és a Talmud, távol attól, hogy embervérnek ilyen vallási czélokra fölhasználását elrendelnék vagy megengednék, ellenkezőleg ezt egyenest kizárják, de sőt legkevésbé is tartalmazznak egy olyan szót is, melyből annak megengedését, vagy eltüretését távolról is kimagyarázni lehetne.«

S ugyanezt bizonyítják a fennebb elsorolt egyházfér-

igen természetesen, habár vallomásunk eskü alatt vétetett is ki tőlünk, nem mondhattunk egyebet, mint az igazat, vagyis azt, hogy a Tiszából mi semmiféle hullát sem fogtunk ki; s e vallomásunkra a tisztelt vizsgálóbíró ur olyannyira megfélekedett önmaga s hivatalos állásáról, hogy a legnagyobb indulattal, rosszaló s fenyegetőzőleg nem átalotta szemünkre háyni, hogy nem szégyeljük magunkat mint református magyar emberek a zsidók által megvesztegettetni, s e miatt az igazat, vagyis, hogy a hullát mi fogtuk ki, be nem vallani, s hogy ezért mi oly alávaló emberek vagyunk, milyen az országban nincsen több.

Későbbben, mintegy 2 vagy 3 hétre a tisztelt vizsgálóbíró ur ugyancsak Dobon ismét maga elébe rendeltetett nemcsak minket, de nejeinket is; de már ekkor nem kihallgatás, de a szó szoros értelmében vallatás alá fogott bennünket, mert már ekkor minden tőle kitelhető módon azt akarta tőlünk kicsikarni s erőszakolni, hogy valljuk be a hulla kifogását a Tiszából, s mert, hogy ezt eskünk ellenére megtagadtuk tenni, elmondott bennünket mindennek, tudniillik hamisan esküvő, megvesztegetett, gyalázatosoknak: különösen engem, Rác Imrét, bekisértetéssel fenyegetve. egész napon át a községházánál letartóztatva is tartott, s hogy nagyobb hatással legyen reánk, nejeinket is megkísérelte megfélemlíteni, hogy ezek által is hathasson reánk, tett vallomásaink megváltoztatására.

Hogy elmondott zaklatásaink s meg nem érdemlett lepiszkoltatásunk így történt, hivatkozunk mindenek felett magára a jelen volt Nagy László kir. ügyész urra, s M. Rác Imre, Dancs István és Nácsa József tanukra, kiket igazaink bizonyításul kihallgattatni kérünk.

Az elmondottak után mély tisztelettel csedezünk méltóságos kir. főügyész urhoz, miként Bary József vizsgálóbíró ur ellen ezen erőszakoskodásaiért vizsgálatot indíttatni, s megfenyítettését eszközölni méltóztassék. Teljes tisztelettel Tóth Gyula, Rác Imre, t.-dobi lakosok s halászok.

Az ügyészség erre az elővizsgálat megindítását indítványozta, mire a nyiregyházi törvényszék következő határozatot hozott:

12/1882. fgy. ér. okt. 2.

A kir. törvényszék elnöke Tóth Gyula és Rác Imre t.-dobi lakosoknak Bary József törvényszéki aljegyző ellen hivatalos hatalommali visszaélést panaszoló s a kir. főügyészséghez 5569/882. k. ü. sz. alatt benyújtott kérvényét s a

fiak és tudósok mind, szórul-szóra. S a miben nyilatkozataik egymástól mégis eltérnek, az, hogy legtöbben tagadják még annak a lehetőségét is, hogy ezt az otromba vádat valaha ember csak el is hihesse. S hivatkoznak a könyvekre, a melyek kizárnak minden ilyen eshetőséget; hivatkoznak a történelemre, kimutatva, hogy hülyeség, egyesülve a gonosszaggal, már többször hangoztatott ilyen vádat a zsidók ellen, de soha még egy esetet sem tudtak bebizonyítani; szólnak meggyőződésük mély erejével, tudományuk, világhírű tekintélyük, éles eszük egész sulyával; kétségbeesetten kiáltanak föl itt-ott, hogy miként lehetséges, hogy ilyen örült vád csak támadhatott is; küzdenek olyan dühvel ez agyrem ellen, mint a mily undorral tapossa szét a tisztaságot kedvelő ember az undok férget, — oh! szinte elérzékenyítő, látni annyi erő kifejtést, annyi hatalmat megtörni azzal a mocsárral szemben, melynek csapadékát, izsapját ostobaság, visszariasztó keretét, mint a szűrő tövises sövény: a gázság képezi.

S azért én a sok elpazarolt munka sajnálatával teszem le e könyvet, azt gondolva, — hogy a szép nő szép keze szebb, ha csipkefodor fogja körül, mint a csúf nőé csipkefodor nélkül.

kir. ügyészség erre vonatkozó fegyelmi vizsgálat és fegyelmi eljárás megindítását tárgyazó indítványát általtéven.

Végzés.

Az áttett és alakjában perrendszerü hitelességgel sem bíró folyamodvány a folyamodók által kért fegyelmi vizsgálat és eljárás megindítására alkalmasnak nem találtatott; ennél fogva a kir. ügyészségnek ezen kérvényre alapított előleges vizsgálat s fegyelmi eljárás megindítását célzó indítványa sem volt elfogadható, mert folyamodók mint magán felek a kérvényben panaszolt durva bánásmód és sértő kifejezések megtorlása iránti akaratauk érvényesítése végett magukat meghatalmazott ügyvéd által képviseltetni az 1871. VIII. t. cz. 59. §-a ellenére elmulasztották.

Miről a kir. ügyészség helyben s a kérvényező Tóth Gyula és Rácz Imre t.-dobi lakosok által Bary József nyiregyházi kir. törvényszéki aljegyző, mint vizsgálóbíró ellen emelt fegyelmi panaszt tárgyazó ügyét, melyben a nyiregyházi kir. törvényszék fegyelmi-bíróilag f. évi október hó 3-án 12. fgy. sz. a. kelt végzéssel a panasz fegyelmi eljárás alapjául alkalmasnak nem találtatott, a közvádló kir. ügyészség által a fegyelmi eljárás megindítása céljából előterjesztett indítványnak hely nem adatott, a közvádló kir. ügyészségnek f. évi október hó 9-én 13. fgy. sz. a. beadott felebbezése folytán 1882. évi november hó 10. napján tartott ülésében vizsgálat alá vétén, következő határozatot hozott:

Havas kir. ügyész e végzés ellen felebbezéssel élvén, a kir. tábla következőleg határozott:

707. 1882. fgy. Ő Felsége a király nevében!

A budapesti kir. ítélőtábla fegyelmi bírósága Tóth Gyula és Rácz Imre t.-dobi lakosok által Bary József nyiregyházi kir. törvényszéki aljegyző, mint vizsgálóbíró ellen emelt fegyelmi panaszt tárgyazó ügyét, melyben a nyiregyházi kir. törvényszék fegyelmi-bíróilag f. évi október hó 3-án 12. fgy. sz. a. kelt végzéssel a panasz fegyelmi eljárás alapjául alkalmasnak nem találtatott, a közvádló kir. ügyészség által a fegyelmi eljárás megindítása céljából előterjesztett indítványnak hely nem adatott, a közvádló kir. ügyészségnek f. évi október hó 9-én 13. fgy. sz. a. beadott felebbezése folytán 1882. évi november hó 10. napján tartott ülésében vizsgálat alá vétén, következő határozatot hozott:

A nyiregyházi kir. törvényszék fegyelmi bírósága által f. évi október hó 3-án 12. sz. a. hozott végzés megváltoztatik, s nevezett első folyamodásu fegyelmi bíróság utasítatik, hogy Bary József kir. törvényszéki aljegyzőt az ellene emelt panasz iránt nyilatkozatra hívja fel, s amely beadása után az iratokat indítványozás végett a közvádló királyi ügyészséggel közölje.

Indokok:

Tóth Gyula és Rácz Imre t.-dobi lakosok feljelentését a közvádló kir. ügyészség magáévá tévén, s a szabályszerű panasz általa adatván be, miután a vádlási jog az 1871. VIII. t. cz. 39. §-a értelmében a közvádló kir. ügyészséget kétségtelen megilleti: ez okból az első folyamodásu fegyelmi bíróság végzését megváltoztatni, s a nevezett e. f. fegyelmi bíróságot utasítani kellett, hogy Bary József kir. törvényszéki aljegyzőt az ellene a közvádló kir. ügyészség által emelt panasz iránt a hivatkozott §. értelmében hallgassa meg, s a nyilatkozat megtétele után az iratokat a közvádló királyi ügyészséggel közölje.

Miről a nyiregyházi kir. törvényszék fegyelmi bírósága az iratok visszaküldése mellett jelen határozat közlésével értesítetik.

Kelt Budapesten, a királyi tábla fegyelmi bíróságának 1882. évi november hó 10-én tartott üléséből. — Szabó Miklós, s. k. elnök.

*

Nyiregyháza, jan. 3-án. A tiszadobi halászok panaszja Bary ellen teljesen igazolja az Egyenlőség mutatványszámában megjelent tudósításomnak azon részét, mely e vizsgálóbíró aljegyzőnek Tiszadobon viselt dolgairól szól, és melyet meg-

jelenésekor oly sokan kételkedve fogadtak, mert nem hihették, hogy a becsstelenség e neme is létezik. Valóságos pasawirtschaft volt az, melyet Bary, a törvényszéki elnök kedvence, az igazságügyminiszter kegyeltje és a rituális bünt csináló banda egyik főmatadora hónapokon át e megyében gyakorolt. Nem csodálkoztam tehát, hogy sokan a tudósításaimban felhozott dolgokat a fantázia merész szüleményének találták, mert lehetetlennek tartották, hogy kulturállamban ilyenek megtörténhessenek. **Pedig megtörténtek egytől-egyig, be tudom bizonyítani szóról-szóra írott bizonyítványokkal, számtalan tanuval, keresztényekkel és zsidókkal.**

De összefoglalom ismét a vádakat, melyeket emeltem. Főszöveget fektettem arra, hogy miként járt el Bary ur Tiszadobon Tóth Gyula halászmester és Kazimir Rácz Imre halász ellen; de hiszen azt elmondják ők maguk panaszlevelökben, erről tehát most nem szólok; de megnyitom bűnlajstromát ott, hol tanukat megvesztegetni, ígéretek és fenyegetésekkel hamis vallomásokra birni igyekezett. — A vizsgálóbíró az öreg Nácsa Józsefnek, tiszadobi halásznak, annyi pénzt ígért, »**hogy még unokái is boldogok lesznek**«, **csak vallja azt, hogy fejnélküli hullát fogtak ki a Tiszából, melyet eltemettek, és a mely tény eltagadásáért az öreg Hartstein zsidó pénzt adott a halászoknak.** — De a becsületes halászmester nem volt megvesztegethető. Ugy fordult aztán Rácz Imre feleségéhez, kinek ropant pénzt helyezett kilátásba, ha ráveendi férjét, hogy a fennemlitett vallomást tegye, ellenkező esetben elbucsuzhatik férjétől; mert elviteti és egynehány esztendőre elzárhatja. — Rácz Imrének magának pedig azt mondta a vizsgálóbíró ur: »Haszontalan gazember! úgy megkinoztatlak én tégedet Nyiregyháza, hogy bevallod még azt is, mit nem kellene.« — Tagadhatja-e ezeket a vizsgálóbíró ur? Nem, még pedig azért nem, mert mindez tanukkal, kifogástalan tanukkal be van bizonyítva.

Tudja ezt ma már törvényszéki elnök, igazságügyminiszter, de Bary azért még mindig grasszál.

De menjünk tovább. Bary vizsgálóbíró ur Tiszadadán meghamisította a jegyzőkönyvet, ellenkezőjét irván be annak, a mit Schwarz Samuel tanu vallott. E tanut Bary ur dühös fellépésével megfélemlítette, elnémitotta, s midőn a hamisítás ellen óvást emelt, ütlegekkel fenyegette.

Elmondta ezt a tanut és a zsidó tanukat mind, kiket Tiszadadán kihallgatott, köztük tisztességben és közbecsülésben megöszült férfiakat, becstelen kutyáknak, gazembereknek, pimasz fajzatnak, alávaló népségnek; Löffkovic Bernátot 26 óráig bezárva tartotta, s mindezt csak azért, mert nem úgy vallottak, mint a hogy a vizsgálóbíró óhajtotta volna, hogy valljanak.

Mindezek bebizonyított tények. Tud róla a törvényszéki elnök és az igazságügyminiszter, de Bary ur azért még mindig grasszál.

A vizsgálóbíró ur beavatkozást engedett a vizsgálatba teljesen privát egyéneknek, kiknek az ügyhöz semmi hivatalos közük nem volt, s a kiknek befolyása tehát flagrants törvénysértést involvált. Bary ur elnézte, hogy Ónody Géza és Adamovits, a katolikus lelkész, a tiszá-eszlári helységhezánál folyt vizsgálatokban részt vettek, s a vizsgálat színhelyén folyton jelen voltak. Ónody Gézát magam és számos más tanu ott

láttuk a tiszadadai hulla-boncolásnál jun. 20-kán, hová engemet, a hírlaptudósítót, nem bocsátottak. Bary ur engedte, hogy Ónody és Adamovits egy vádlottal, kit különös czélokra kiszemeltek, órákra külön szobába zárkóztak; de meghagyta továbbá, hogy, míg ez egyik fogolyt dédelgetik, a többiekkel a legembertelebb módon bánjanak. Ez egyenesen Bary parancsára történt.

Tisza-Eszláron továbbá kihallgatott számos zsidó tanut, vallomásaikat jegyzőkönyvbe vette, de nem olvasta azt fel nekik, s midőn egyik azt követelte, ráivallt és szemtelen zsidónak nevezte.

Kállayné házában Vogel Amselt kétszer arczul ütötte, mert Smilovits kitanított vallomásait hazugságnak nyilvánította, s mert tanukra hivatkozott ennek bebizonyítására.

Ugyanezen szerencsétlent éjjel küldötte Tisza-Lökre, s midőn hajnalban a vizsgálóbíró ur is odaérkezett, két stafétát menesztett Búd-Szentmihályra Vay Gyurkáért, ki aztán meg is érkezett s kinek átadta Vogel Amselt s leküldte vele mélyen a szolgabíró kertjében fekvő hajdulakba, hol a csendbiztos Vogel-t vallatta. — Azt nem tagadhatja a bíró ur, hogy erről mit sem tudott, mert Vay Gyurka vallatása eredménytelenségéről referált, még pedig ezen szavakkal: **»ebből a zsidóból nem vehetünk ki semmit, még ha darabokra vagdaljuk sem; fenyegettem, ütöttem, vízzel itattam, de nem használt semmit sem.«**

Ezt tudják itt is, a törvényszéki elnöknek is van mártalán erről tudomása, azigazságügyminiszternek is, de Bary ur azért még mindig grasszál.

De ez még nem a vége! A vizsgálóbíró ur nézte és hallgatta a folyosón állva, midőn Vay Gyurka megparancsolta pandurjának, üljön lóra és hajtsa ezt a zsidót Eszlárra, hajtsa és ne kimélje, szaladjon a hunczut zsidó a ló előtt, a hogy szaladhat. — Vogel azon az uton nyomorékká s örök időre beteggé lett.

De kinzott, kitanított a vizsgálóbíró ur még számos más tanut is, kik közt e helyen csak Máthét és Herschkot említem, mint olyanokat, kiket Vay Gyurka kinzott Bary ur határozott parancsára. De nem hallgathatom el azt az eljárást sem, melyet a vizsgálóbíró ur Rukta Siegfriedné, tiszaezslári szülésznő ellen elkövetett. Bary ur minden áron rá akarta tukmálni, hogy őt bérelték fel a zsidók arra, hogy felöltöztesse a hullát Eszter ruhájába; az asszony számtalanszor ki lett hallgatva, de a ráerőszakolt hazugságot sehogysem akarta elismerni.

A vizsgálóbíró szidta, piszkolta, míg végre a kinzott asszony arra fakadt ki, hogy úgy cselekszenek most vele, mint Ónody ur, ki 300 frt-ot ígért neki, ha — — — Bary ur meghökken, veszélyeztetve látta czinko-át és Ruktánét azóta nem bántotta.

Ezt itt tudja mindenki, s ha el fogják ezt is tagadni, akkor lesz számtalan tanu az itt felsorolt tények bebizonyítására, melyeket itt csak azért soroltam fel, hogy legyen a fegyelmi bíróságnak alkalma, a figyelmet ezekre is kiterjeszteni.

Egy másik levelezőnk írja:

Nyiregyháza, január 3. Az Egyenlőség mult számában közöltem, hogy az itteni törvényszék legnagyobb sajnálatára kénytelen volt a Havas Imre kir. ügyész ellen emelt vád tárgyában beszüntető végzést hozni, mert a kiderített tényállás a bűnvádi eljárásra alkalmatlannak találtatott. Ime ezzé törpült össze az a rémitő vád, melyről a

Függetlenség hónapokon keresztül hasábszámra szórta rágalmozó czikkeit. Ez a szemét lap persze csak úgy ordított, mint a hogyan abba a nyiregyházi faiseurök kiabáltak. A rituális bünt csináló banda Havas Imre ügyészt az eszlári üggyől minden áron el akarta ütni, mert e lelkiismeretes hivatalnok nem akart beállani czinkostársnak egy oly bandába, mely Magyarország igazságszolgáltatásával a legbotrányosabb gúnyt űzi. Eleinte, abban a feltevésben, hogy Havast ép azon módon lehet „félretenni“, mint E. Nagy Lászlót, kit a Függetlenség bökött ki állásából, a nevezett szennylapban maratták meg Havas Imre ügyészt, de ez utóbbit a ripőköknek nem sikerült elfoglalt pozíciójában megingatni.

Elégtelennek mutatkozott az irodalmi iparlovag revolvere a szilárd jellemű és vasakarátú férfi ellenében, mert nem sebzette meg a rágalom, nem tántorította el a féktelen nyelvelés.

Erre azután más eszközt kellett kieszelni, mely hatásosabb legyen és biztosan célhoz vezessen. S így ráfogták, hogy tanút kinzotta.

Bary ur et consortes, a tanukinzás e nagymesterei, kik az inquizíció vérengző matadorjaival bátran mérkőzhetnek emberkinzás dolgában, hirtelen felcsapnak a humanitás védnökeivé és irtó háborút üzennek a vallomás-kicsikarás praxisának.

Jól kifundált hazugságokat csoportosítottak össze úgy, hogy arra a rágalomvárt felépíthessék, a nélkül, hogy a turpisság kitornyosuljon.

Kitanították Karancsáy fogházör komáját, valami Hegedüs nevű embert, hogy ő tegye az ügyész ellen a feljelentést. És a jámbor férfi ezt meg is tette, előállván egy szép napon azzal a kérelemmel, „hogy hát tennének már róla a téns urak, hogy az ő komáját, a Karancsáy-t, a Havas ügyész ur ne bántsa, mert nagyon panaszkodott a koma a bántódások miatt.“ Kornis törvényszéki elnök erre a feljelentésre magához hivatta Karancsáy-t kihallgatás végett, de bármiként faggatták is a szegény fogházört, nem mondhatott egyebet, mint hogy őt Havas ügyész ur se szóval, se tettel nem bántotta. Később, miután látták, hogy ezzel semmire se mennek, preparálni kezdték a panaszló börtönört, úgy hogy az végre igen nagy hajlandóságot árult el arra, hogy siralmas képét ecsetelje azoknak a torturáknak, melyeknek Havas őt kitette. Szerencsére azonban kiderült, hogy az inkriminált kihallgatás tanuk előtt történt, a kik vallomásaikat nem szokták a megvesztegető pinasz-ság utasításai szerint módosítani.

Muszáj volt tehát egy másik eszközzel üldözöbe venni; mert Havas Imre ügyészi működése utoljára még kisüti az annyi fufanggal szótt vérvád tényállását, és ez azonos lenne a vádlott sakterekkel való szerepcseréléssel. Havasnak menni kell, Havast diszkreditálni kell! ez volt az antiszemita tábor jelszava. De hát hogyan kitúrni őt?

Megint felkeresték Karancsáy-t. Ez az ember, midőn látta, hogy a tvszék elnöke és vizsgálóbírája miként dédelgetik sat., vérszemet kapott és Havas ügyészt csak félszemmél kezdte nézni, sőt egyszer otromba elbizakodottságának tüntető jelét is adta az által, hogy felebbvalójának nem szalutált. Havas ügyész a kötelességét ily szemtelenül megtagadó fogházört komoly hangon megdorgálta. S ezzel újabb anyagot szolgáltatott a rituális bünt csináló banda intrikáinak. Nyomban felhívták a rendreutasított őrt, hogy mondjon be a protokollumba oly dolgokat, a mikből ha már nem is

fenyítő, úgy legalább fegyelmi vizsgálatot lehet kalapácsolni.

Ez meg is történt. A nyiregyházi törvényszék elnöke nem átalott fegyelmi vizsgálatot kérni oly ténnyéért, melyért Havas csak dicséretet érdemel. Milyen gazságok történhettek a szegény zsidó sakterek elfogatása és kihallgatása körül, mikor egy köztisztviselőben álló, előkelő államhivatalnok ellen a perfidiának eme czudarságával mertek eljárni?

Ezek voltak, miket a Havas-ügyre elmondani akartam. Beszélhetnék még egyéb epizódjairól, de ezt későbbre hagyom. Egyelőre elég annak a konstataciója, hogy a furfang gazságának és gyalázó rágalmánának sem sikerült bűnösséget rákenni egy férfura, kinek jellemtisztaságát hiába dobálja sárral egy bitang betyárbanda.

*

Nyiregyháza, január 5. Scharf Móricz betegsége már elmúlt. Nem is tűnt volna fel, ha bizonyos körökből nem siettek volna e betegségnek olyan kommentárokat adni, melyek kétségtelenné tették, hogy a rituális bünt csináló banda nagyon is megörvendeztette volna, ha Móricz betegségéből többé soha fel nem lábad. Mindezek után, e helyen és az ügy jelen állása mellett, mi egyéb nem figyelmeztetjük a nyiregyházi zsidókat, mint hogy Scharf Móricznak kosztot ne küldjenek és minden érintkezéstől tartózkodjanak. Egyék, a mit a banda főz.

B u d a p e s t, január 5. A Függetlenség mai száma a következő hirt tartalmazza:

»A Dadánál kifogott hulla csempészésének újabb nyoma merült föl. Több adat nyomán a helyre lehet következtetni, a honnan a hullát a bünpalástolás céljaira kerítették. A nyomok alapján a bünperben nevezetes szerepet játszó emberek vannak kompromittálólág érdekelve.«

A Függetlenség e hirt merő hazugság, melyet a felülvizsgáló orvosok félrevezetésére fundált ki. Értesülésünk szerint ez ügyben csak olyan adatok felmerüléséről lehet szó, melyek a rituális bünt csináló banda teljes leálczázására vezetnek. A Függetlenség fentebbi jelentése a nyiregyházi bünbanda sugallatára készült, mely, miután a rágalom és piszkolódás nem használt, a felülvizsgáló tudományt ezen kerülő uton akarja hálójába csalni.

*

A dadai hulla felülvizsgálata.

Nyiregyházi táviratunk már jelentette, hogy a nyiregyházi törvényszék megtagadta a visszatartott t.-dadai hullarészeknek az egyetemi szakértőkhöz való felküldését. E törvényszéki végzést most alább szószerint közöljük. Az egyetemi szakértők a második hullaszemle alkalmával tudvalevőleg több kérdést intéztek a régi szakértőkhöz, a kiknek a vizsgálóbíró a válasz megadására decz. 20-kaig halasztást adott. Az új szakértők a visszatartott hullarészek megküldésére irányuló kérelmük alkalmával egyuttal azt is kérték, hogy dr. Trajtlér és társainak e választ nekik mielőbb megküldjék. A törvényszék végzésében ezt is megtagadta. A végzés így hangzik:

4598 882. B. sz. Budapesti kir. törvényszék büntető osztályának f. évi december hó 19-ről a kinevezett szakértők részére leendő átadás végett felküldött dadai hulla csontjainak átadásáról és csomag-felbontásáról felvett jegyzőkönyvek megküldetnek.

Végzés.

A folyó évi november hó 23 án 4155. B. sz. a. kelt törvényszéki végzéssel kinevezett orvosi szakértők részéről a budapesti kir. törvényszék által f. évi december hó 18-áról ad 36,942/882. sz. a. felvett jegyzőkönyvben kife-

jezett azon kívánat, hogy a kir. törvényszék fentérintett végzésében kijelölt és kiküldött vizsgálóbírója által részletezett kérdésekre a szakértő véleménynek megadhatása végett a tiszadadai hullának itt visszatartott részei is kiadassanak — nem teljesítetik s a kir. főügyészségnek azon szakértői kívánalmát támogató indítványa elvettetik — mert a kinevezett szakértők a T.-Eszláron f. évi december hó 8-án felvett jegyzőkönyvben határozottan kijelentették, hogy az általuk megvizsgált hullának csont- és fogrendszerét bár ismerik, mindazonáltal a kérdés pozitív eldöntésére, t. i. a kornak biztos megállapítása céljából a csont-rendszer egyes részeinek hosszabb művelet, nevezetesen azoknak hosszú időn át folytatott áztatása (maceratio) szükséges.

Ezen állított művelethez s így az orvosszakértői vélemény megadásához a kir. törvényszék a kérdéses hulla nagyobb és ugyancsak orvosszakértőileg épen a kijelölt célból kiválogatott részeit az orvosszakértőknek átadás által rendelkezés alá bocsátotta.

Nem tartathatott teljesítőnek az orvosszakértők kívánalma a test hosszúságának megállapítása szempontjából sem, részint azért, mert már a T.-Eszláron december 8-án felvett jegyzőkönyvben a hosszúságnak megejtését, a mennyiben az az ott felhozott okoknál fogva teljesen pontos úgy sem lehetne, célhoz vezetőnek ők maguk sem találták.

A kir. főügyészségnek az orvos-szakértők kívánalmát támogató indítványa elvetendő volt, nemcsak azért, mert az orvosszakértők a célzott csontáztatás foganatosításához bő anyaggal rendelkeznek, hanem azért is, mert a jelen esetben egy szakértői felülvizsgálatnak lehetősége kizárva nincs, s e végből a kir. törvényszéknek az id. bünvádi eljárási szabályok 58-ik 2. pontjához képest, gondoskodni kötelessége, hogy a bekövetkező eshetőségre érintetlen csontrészeke rendelkezésére álljanak.

Vége a mi az orvosszakértőknek azon további kívánalmát illeti, hogy azon felvilágosítások, melyeket a junius 19-én alkalmazott szakértők a T.-Eszláron f. évi decz. hó 8-án hozzájuk intézett kérdésekre adtak, — részükre kiadassanak, hasonlóképen nem teljesítetik, mert a kérelmező szakértőktől az előbbi szakértők részére feltett, egészen más és épen nem kapcsolatos kérdésekre adandó vélemény és nem felülvélemény követeltetvén, kérelmező szakértők saját véleményüket függetlenül más szakértők véleményétől megtenni tartoznak, annál is inkább, minthogy T.-Eszláron december hó 8-án felvett jegyzőkönyvben ők maguk oda nyilatkoztak, hogy a korábbi szakértők pótnyilatkozata (ha az a bírósághoz későbbben adatnék be) az ő általuk teendő véleményadásnál akadályul szolgálni nem fog.

Felhivatik ezek után Megyery Géza tszki vizsgálóbíró, hogy a jelen végzést, valamint a f. évi junius hó 8-án, 19-én és 20-án és december 7-én eszközölt bonczolásról és hullaszemlééről felvett jegyzőkönyvek hiteles másolatát a budapesti szakértőkkel közölvén, őket az ügyviteli szabályok 61. §-ához képest kitűzendő újabb határidő alatt szakvéleményüknek betérjesztésére szoroson utasítsa.

Mely végzésről a kir. főügyészség s a védelem részéről Eötvös Károly ügyvéd értesítettnek, az összes iratok pedig Megyery Géza tvszéki vizsgálóbírónak kiadatnak.

Nyiregyházi kir. törvényszéknek 1882-ik december 23-iki üléséből. Szoboszlai elnök, Moesz kir. tvszéki t. jegyző.

A törvényszék e végzése alapján Megyery vizsgálóbíró a következő végzést hozta:

Ad 20. 21—1882. vb. A nyiregyházi kir. trvszék büntető oszt. által 4598/82. B. sz. a. hozott végzés alapján alantirt kir. tvszéki bíró mint vizsgálóbíró által végeztetett: A kir. büntető bíróság fentebbi szám alatt hozott végzése a dadai hulláról folyó évi junius 19. és 20, valamint decz. hó 7. napjairól felvett bonczjegyzőkönyvek hivatalból hitelesített másolataival dr. Scheuthauer Gusztáv, dr. Mihálikovics Géza és dr. Belki János egyetemi tanárok, mint szakértőknek kézbesítettnek rendeltetik. Ezzel egyidejűleg felhivatnak a szakértők, hogy szakvéleményüket e végzés vétele napjától számítandó 10 nap, mint a bünvádi eljárási szabályok 61. §-a alapján ezennel kitűzött határidő alatt hozzám írásba foglaltan mulhatatlanul nyujtsák be s azzal együtt az összes hullarészeket is küldjék vissza. Miről kinevezett szakértők, továbbá a vád képviselőiben a bpesti kir. főügyészség, végül vádlottak ügyvédei e végzéssel értesítettnek.

Kelt Nyiregyházán, a kir. törvényszéknél 1882. decz. hó 27-én. Megyeri Géza, kir. tszéki bíró mint vizsgálóbíró.

E végzés ellen, mint már jelentettük, a védelem beadta a felebbezést s így ez ügy is a kir. táblától vár végelintézést. Addig is a szakértők megteszik a kellő előkészületeket a birtokukban levő hulladarakok szakszerű megvizsgálására.

Kik gyűlölik a zsidókat?

Ha azok a súlyos vádak és ráfogások mind igazak volnának, miket a zsidók ellen emelnek, — ha vállukra a polgári erények gyakorlását csakugyan olyannyira neheztik, sőt nekik a többiekkel szemben ellenséges álláspontot jelölnek ki, — akkor igazán nem elöitélettel, hanem egy jogosult népitétellel volna dolgunk és a nemzet csak önjóléte jogos előmozdításán fáradoznék, ha kivételes törvényekkel ily kártékony elemet fékezni, megrögzött rossz természetéből kivetkőztetni feladatának tűzné ki.

Ha csakugyan állana mind ez, akkor másfelől a nép valóban gyűlölné és üldözné a zsidókat s megvetéssel, utálatlaltal fordulna el tőlük, mert a nép érzéke csalahatatlán, biztos, folytonosan ismétlődő észleleteken nyugszik, a népöntudat legjobban érzibaját, melegen érzi és közvetlenül, hol fáj neki, mi és ki okozza a fájdalmat, jól tudja megkülönböztetni a barátot az ellenségtől, a leplen át is felismeri a rosszakaróját, valamint jóttevőjében sem téved.

Ha a népelet mozzanataira és tüneteire figyelünk, épen ellenkező eredményre fogunk jutni, egészen másképen áll a dolog, mint azt elhítenni akarják; és tán nem mondok paradoxont, ha kockáztatom annak kimondását, hogy a nép — beleértve az összes tisztességes néposztályokat, — nem hogy előitélettel, hanem előszeretettel viseltetik a zsidók irányában, nem hogy ellenszenvet, de sőt inkább rokonszenvet táplál velünk szemben; — egyes-bajos dolgaiban szereti felkeresni zsidó ismerősét, tőle tanácsot és segítséget kér, valamint kész minden alkalommal zsidó embertársán segíteni, általában mindenütt a legjobb baráti és szomszédi viszony létezik keresztény és zsidó között; a zsidó kereskedőt, a zsidó ügyvédet és orvost a keresztény bizodalmaival megtisztelti minden elfogultság, minden gyanakvás nélkül, a zsidó munkaadó talál keresztény munkást legkisebb nehézség nélkül, — előkelő uri családok ivadékaik közül számosan mennek gyakorlatra zsidó ügyvédhez, számosan mint kereskedő és iparos segédek, mint könyv- és munkavezetők találnak alkalmazást zsidó kereskedők, gyártulajdonosok és iparosoknál. A zsidók vállalataiban gyári és gazdasági telepein számtalan keresztény a legnagyobb készséggel keres kenyeret, mint felügyelők és ispánok, mint munkások és napszámosok; és viszont keresztény ügyvédek irodáiban elég gyakran találkozunk zsidó gyakornokokkal, keresztény kereskedők, vállalkozók, gyárosok, földesurak és kézművesek nem idegenkednek üzleteiknél zsidókat alkalmazni és bizalmukkal felruházni. Keresztény cseléd szeret zsidóhoz szegődni, és nagy a száma azoknak, kik a házi szolgálat különböző nemeiben zsidó házaknál töltik életük nagy részét, mi bizonyára nem állhatna be, ha a zsidó mostoha bánásmódban részesítené, ha a zsidó háznál érzelmeivel, gondolkodásával, fogalmaival ellenkező, emberi öntudatát megsértő és megbotránkoztató szokásokra találna, ha a zsidó gazdától kegyetlenséget, szívtelenséget, lealáztatást, vallása kigunyoltatását kénytelen volna tapasztalni.

A leggazdagabb főurak, a legelőkelőbb, legtekintélyesebb püspökségek, káptalanok, uradalmak és alapok minden habozás, minden ingadozás nélkül lépnek zsidókkal bérleti viszonyba; földjeik, erdeik, regále és egyéb javadalmaik kezelését reájuk ruházzák, — a polgár, úgy mint a mágnás, zsidót szívesen fogad házába lakónak és nagy ritkaságok közé tartoznék, hogy ha találkozónék egy különöz, ki a valláskülönbözés vagy fajszármazás okából zsidó házába költözni vonakodnék, zsidótól jószágot bérteni, asztalánál helyet foglalni átallana. — Keresztény tanárok becsülik és szeretik kiváló zsidó tanítványaikat, keresztény és zsidó iskolatársak a legjobb egyetértésben élnek egymással és egész jövőjükre kiható barátságot kötnek. S mi következik mindebből? nemde az, hogy az önkéntes társulás, a kölcsö-

nös szövetkezés és üzleti, tudományi és jótékonyági célokra való egyesülés alapfeltétele, a bizalom, megvan és e bizalomnak szilárd alapon kell nyugodnia, mert nem efenyer tünetekben nyilvánul, hanem századok óta létezik, a legkülönbözőbb körülmények azt nem lazíthatták és mindjobban és szorosabban gyakorolja összefűző és összetartó erejét, és napról-napra bensőbbé, maradandóbbá válik, napról-napra nagyobb jelentőségű, sokszor az egész társadalomra kiható ügyletekben észlelhető. És nem szembetűnő czáfolhatlan jele-e ez annak, hogy a nép nem is csalatkozott szíve azon sugallatában, hogy a zsidó ember általában némileg eltérő életszokásai, más vallási fogalmai daczára nem ellenség és nem is idegen, nem veszélyt hozó üldözö, de igenis jó felebarát, hű szomszéd és megbízható kereskedő, jó lelkiismeretes orvos, szorgalmas, ügyes ügyvéd, jó mesterember, humánus munkaadó, becsületes, értelmes és hasznavehető cseléd, és hogy a mit neki papoknak elavult könyvekből, és a mit neki regéltek dajkái, az nem valóságon alapul; és azért a nép, minthogy látta és érezte, hogy a zsidó külső és belső tulajdonságaira nézve embertársaitól semmiben sem különbözik, sokkal előbb emanczipálta őt társadalmilag, mint a céljai felé csak sántikálva és nagy lomhán közeledő törvényhozás.

En egy hosszú élet tapasztalatai után, a legkülönbözőbb rangú és állapotú keresztényekkel gyakori érintkezés nyomán legnagyobb lelkiismerettel mondhatom, hogy soha életemben zsidógyűlöletet keresztény embertársaimtól, de igen gyakran a legnagyobb előzékenységet és felebaráti szolgálatkészséget tapasztaltam, ügyvédi pályámon soha bíró, soha kartárs vagy kliens velem nem érezte, hogy engem zsidó vallásomért lenéz, még akkor sem, midőn még velök egyenjogú nem voltam, mikor a vallás még jogi értelemben válaszfalat képezett. Keresztény polgártársaim között számos jó barátot számítok és mondhatom, egyetlen egy ellenséget sem, és nem ritkán azon örvendetes helyzetben vagyok, hogy keresztény embertársaim által bizalmat feltételező ügyletekben felkerestetem, és készséges szolgálataim viszont, ha hozzájuk fordulok, a legnagyobb készséggel viszonztatnak. — Ez az örvendetes viszony nem kivételes csak énnálam, hanem általánosan és egészen magától értetődő életposztulátumként fennáll keresztények és zsidók közti érintkezésnél. Nincs ügyvéd, ki a bírakra e tekintetben panaszkodhatnék, ügyvédek egymás közt minden faji tekintet nélkül a legjobb kollégialításban élnek. Ez az általános meghamisítatlan és az antiszemizmus által semmi bujtogatás, semmi konkolyhintés által fel nem bontható és meg sem alterálható viszony; feltalálható az épen nem csak a magyarság lakta vidéken, de másutt is, oláhok, szerbek, tótok és rusznyákok közt kivétel nélkül mindenütt.

Az értelmes magyar és német és szintugy a többi honlakosoknak hiába mondják: a zsidó ellenségték; érzik és tudják, hogy mi békés polgárok vagyunk, hogy mi a közczélokhoz csak úgy járulunk, mint a többi néposztályok, hogy mi nem gravitálunk máshová kifelé. De a mindennapi tapasztalás mutatja azt is, hogy a zsidó, midőn vagyont keres, azzal nemcsak az egyéni gazdagodást, hanem a nemzeti vagyont is gyarapítja, mert értékesíti az emberi kéz, az emberi ész és az emberi szorgalom termelvényeit, forgalom tárgyává teszi, a mi elhanyagolva, lábbal taposva, észre sem véve a földön hever. A zsidó közvetíti a nemzetközi kereskedelmet még nagy részben kizárólag, ő ismerteti legközvetlenebbül hazánkat és áldásos kincseit a külfölddel; ennek tudatával bir a legeggyűgyűebb falusi paraszt ember is. Vagy ki bánik jobban a néppel, a zsidó földesur avagy az a sokat dicsőített gentry, mely tudvalevőleg bebörtönözte, botoztatta és szerzeményit tőle robot, dézsma és annyi más czifra czimen elkobozta, és vele igazvonó marhaként bánt; ki csak parancsolni tudott, de engedelmességni senkinek, ki századokon át se adót nem fizetett, se nem katonáskodott, hanem egyszerűen a nép véréből és munkájából élt?

A nép egészséges ösztöne után indul s nem vezérelteti hajlamait az ámitók lelkiismeretlen ordításai által. Ezért nem tudták feldűlni mindeddig a zsidó felekezeti honpolgárok békéjét és nem lesznek képesek ellenszenvet kelteni a magyar zsidóság ellen soha!

Friedmann S. Gyula,

h. ügyvéd.

Athletika és antiszemitizmus.

A Sport ujdonsült lap 1. száma »az Egyenlőség a M. A. C. ellen« felirással feleletet közöl azon levelemre, melyet az Egyenlőség szerkesztőjéhez intéztem s melyben köztudomásra hozom az én athleta-kandidátusi élményeimet.

Ama felelet, melyre otrombán goromba hangja daczára — vagy épen e miatt — sem éreztem volna magam hivatva viszonzófeleletet adni, bár kétségkívül Szekrényessy Kálmán urtól, a Sport szerkesztőjétől származik, mégis érezhetőleg Szilágyi Dezső orsz. képviselő és egyetemi tanár ur által van inspirálva.

És ez az egyedüli ok, amiért tollat ragadok viszonzóválaszra.

A Sport lap, t. szerkesztője nagyon megkönnyítette ama feladatomat. Ő t. i. mint vérbeli sportsman előrántja a bunkós botot; elég vastag, de nem bizonyít semmit.

Kereken és durván tagadja mindazt, a mit én állítok.

A M. A. C. magán-egylet, — mondja. Ugy? De ez a magán-egylet nyílt nyilvános felhívásokat bocsát ki a belépésre és általában a közönség előtt minden alkalommal úgy gerálja magát, mint nyilvános egylet.

Az elég szép Szekrényessy urtól, hogy megütközik azon, a mit én állítok. Sajnálom, hogy nincs, hogy nem lehet kezében bizonyíték, melylyel megczáfolhatná állításaimat, melyek mint tények mindvégig valók és igazak. Gorombaság nem bizonyíték.

Én t a n u k k a l vagyok kész igazolni azokat és kész vagyok bármikor, ha kell, az anonimitás védpajzsa mögül előlépni.

Ne feszegesse a dolgot o l y m ó d o n a Sport. Hátha kompromittáló dolgok sülnének ki a M. A. C.-ra nézve?

Vagy bizonyítsa be t é n y e k k e l, b i z o n y í t é k o k k a l azt, hogy misztifikáció áldozatává lettem. Ez szép dolog lesz és igen sok józan és jóra való embert lekötölező.

Franciscus.

Hirek.

— **Zsidó és nem zsidó magyarok** czimmal A c s á d y Ignácztól kiadásunkban nagyérdékű röpirat jelenik meg, melyre az előfizetési fölhívást más helyen közöljük. Felhívjuk tisztelt olvasóinkat vállalatunk minél nagyobb arányu támogatására, mert támogatásuktól függ a munka közzététele, mely napjaink egyik legégetőbb kérdését taglalja s az országszerte folyó izgatást ellensúlyozni van hivatva. Az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését kérjük, hogy a nyomtatandó példányok számára nézve tájékozhatassuk magunkat. Előfizetési ára 50 kr; kellő számú előfizető jelentkezése esetén a munka január hó végére okvetlenül megjelenik.

— A nyiregyházi Tizian pamacsolmánya, melyet a Pannonia szálloda nyári éttermében kiállított, tragikus véget ért. A nevezetes remekműt a vendéglős ugyanis l e f o g l a l t a, még pedig annál a prózai oknál fogva, hogy a nagy mester a kiállítási helypénzt kifizetni nem tudta. Ez a tény elég szomorú világot vet a budapesti publikum műérzékére, mely, fájdalom, olyan alacsony nivón áll, hogy a festészet e remeke iránt még a kiállítási költségek erejéig se tudott érdeklődni. Pedig mennyit izzadott szegény Ábrányi Lajos ur, míg Solymosi Esztikét vászonra hozta. Nem jobb lett volna, ha Ábrányi ur drága idejét inkább a szobafestészetnek szenteli vala, mert hiszen ehhez jobban ért és aztán ez jobban is »kifizeti magát.« De most már késő, a hibát többé reparálni nem lehet. Azt a tanulságot azonban levonhatja, egyszer mindenkorra, hogy a budapesti szállótulajdonosok nem szoktak a nyiregyházi korcsmárosok módjára »hozomra« — adni.

— **Magyarosodunk** Steiner Vilmos marczali illetőségű kiscelli lakos vezetéknévénél Kövesire; Fararik József szent-andrásbükoveci illetőségű, jelenleg Verestoronyban állomásozó esendőr vezetéknévénél Favárra; Róth József abrudbányai lakos vezetéknévénél Veresre; Paul János esztergomi lakos vezetéknévénél Pálmáira; Landsberger Manó s gyermekei aradi lakosok vezetéknévénél Lányira; Hrdlicska Károly József csehországi grulich-i születésű

szolnoki illetőségű pusztaszandai lakos vezetéknévénél Erdélyire; Szmolka József nagy-bocskói lakos vezetéknévénél Tiszaira; Klein József budapesti lakos vezetéknévénél Kendére; Schökl József budapesti lakos vezetéknévénél Alpárra; Letkó János budapesti lakos vezetéknévénél Halászra; Schauer János és Géza budapesti lakosok vezetéknévüknek Jegesire; Singer Bernát szabadkai lakos vezetéknévénél Dálnokira; Braun Gábor budapesti lakos vezetéknévénél Bátorira; Steiner József budapesti lakos vezetéknévénél Szigetire; Becher Jakab pétervásári lakos vezetéknévénél Szögyire; Fuchs Zsigmond kecskeméti lakos vezetéknévénél Fodorra; Kottlár Julianna czeplédi lakos vezetéknévénél Kovácsra; Szegner Mária dévényi lakos vezetéknévénél Gézuzsira; Chorus Frigyes aradi illetőségű Mezöcsáton állomásozó cs. kir. huszárszázados vezetéknévénél Kornaira; Leitner Lajos budapesti illetőségű ugyanottani lakos saját, valamint Alice és Honora nevű kiskorú gyermekei vezetéknévénél Lendrire; Schwartz Sándor aradi illetőségű ugyanottani lakos vezetéknévénél Nádasdira; Schmelik Ignác, valamint Franciska és Barbara nevű nővérei bajnai illetőségű ugyanottani lakosok vezetéknévénél Sztinyaira; Szipezer Ábrahám sziráki illetőségű ugyanottani lakos vezetéknévénél Szepesire; Hirsch Károly suuri illetőségű etei lakos vezetéknévénél Erdődire; Hauser Ede gácsországi születésű, rozsnyói illetőségű örmezei lakos, saját, valamint Arthur és Vilmos nevű kiskorú fiai vezetéknévénél Hazaira; Heller Mór székesfehérvári illetőségű ugyanottani lakos vezetéknévénél Halászra, Friedmann Alajos tapolczai illetőségű ugyanottani lakos, saját, valamint Adél, Arabella, Flóra és Árpád nevű gyermekei vezetéknévénél Felekire és Stehlich Lajos nagykanizsai illetőségű ugyanottani lakos vezetéknévénél Mezeire kért átváltoztatása belügyminiszteri rendelettel megengedtetett.

— **Zsidó volt-e?** Gambetta halála alkalmából többen ismét felvetették azt a kérdést, hogy Franciaország e nagy fia zsidó származású volt-e vagy nem? A kérdéssel már évek óta találkozhatott különféle variációban az ujságolvasó, de valahányszor felmerült, majdnem kivétel nélkül antiszemiták hozták felszínre. S ép ez a sajátságos Ők, kik folyton azt ugatják, hogy a zsidó ilyen-amolyan rákfenéje a társadalomnak, másrészt a századok legnagyobb zsenijeit azzal ócsárolják, hogy zsidók. Hányszor hazudta már Istóczy ur, hogy Gambetta egyik főtagja annak a »titkos szövetkezetnek, mely a világot lebéközza, s melynek a neve: kagal?« Hát mikor a »zsidó szellem«, a »zsidó vér« valóban olyan nagyon megvetendő: honnan van, hogy Gambetta, kiben szintén zsidó vér pezsgett, olyan nagyon tudta szeretni hazáját, hogy az egész nemzet gyászol e nagy fiavatalánál? Erre feleljen Istóczy valami okosat, ha tud, és ne tartogassa a közönséget folytonosan olyan beszédekkel, melyekért egyszer még az örültek házába kerül.

— **Izraelita ösztöndíjak.** Az orsz. magyar izr. ösztöndíj-egylet részéről következő ösztöndíjakra pályázat hirdettetik: 1. a báró E ö t v ö s József-féle 200 frtos ösztöndíjra, 2. a podhrágyi P o p p e r-féle 100 frtos ösztöndíjra, 3. a dr. O e s t e r r e i c h e r Ede-féle 100 frtos ösztöndíjra, 4. a F o c h s M. L.-féle 100 frtos ösztöndíjra, 5. a F o c h s J o h a n n a-féle 100 frtos ösztöndíjra, 6. a S c h r e i b e r M ó r i c z és Ernesztina-féle 100 frtos ösztöndíjra, 7. a S t e i n t h a l Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjra, 8. a N e u m a n n J u l i a és Neumann Miksa-féle 100 frtos és 9—27. t i z e n k i l e n c z 100—100 frtos egyleti ösztöndíjra, mely utóbbi közül öt esetleg 50—50 frtos ösztöndíjban fog adományoztatni. Pályázhatnak szegény, zsidó vallású magyar tanulók, kik Magyarország valamely magasabb tanintézetén szorgalom és jó erkölcs által kitűnnek. Ily magasabb tanintézetekül ez alkalommal kijelöltetnek: az egyetem, a müegyetem és az orsz. rabbiképző-intézet. Szigorlók szintén pályázhatnak ösztöndíjért. Pályázók születési és hiteles szegénységi, nemkülönben tanulmányi, különösen a folyó tanévben már tett előmenetelükről szóló bizonyítványukat tartoznak folyamodványaikhoz csatolni, minthogy azok különben tekintetbe vehetők nem lesznek. A szükséges bizonylatokkal ellátott, sajátkezüleg irt pályázati kérvények, — melyekben kitűntetendő még az is, hogy az illető más oldalról és honnan részesül-e már ösztöndíjban és hogy ezen egyetelnél nyert-e már ösztöndíjat, — folyó évi január hó 31-ik napjáig az egylet elnökéhez, dr. R ó z s a y József kir. tanácsos urhoz (Budapest, Deák-Ferencz-tér 6. szám) bérmentesen küldendők.

— **Elmélkedések a zsidókról.** Ilyen czimmal jelent meg mult héten dr. Ernyei Jakab urtól egy terjedelmesebb füzet, mely a zsidókérdéssel tüzetesen és a józan, müvelt kritikus elfogulatlanságával foglalkozik. A mű ára egy frt. — »M a g y a r M a c h z ó r«-ra vagyis héber-magyar ünnepi imakönyvre hirdet aláírást F ü r e d i (Führer) Ignác ismert tankönyviró. A vállalat szellemi részét ille-

tőleg Friedmann Mór főkantor, dr. Kohn Sámuel főrabbi, dr. Goldzieher Ignác és dr. Bachner Vilmos rabbiképző-tanár fogják a fordítót utmutatásukkal támogatni. A Mannheimer-féle német Machzór mintájára készülő mű még ez év folytán (az őszi ünnepek előtt) fog megjelenni két kötetben. Ára az aláírók száma szerint 3-4 forint lesz. A megrendelések, illetve aláírások Füredi Ignác lakására (kerepesi bazár 3. emelet) czimzendők.

— **Adakozás.** A következő adakozás folyt be az eszlári vádlottak családjai segélyezésére: Lázár Gyula 30 kr., Lázár S.-né 1 frt, Lázár Berta 1 frt, Lázár Julia 60 kr., Lázár Lina 40 kr., Lázár Nella 20 kr., Weszler Antal 40 kr., Huszerl A. 40 kr., Braun Izidor 40 kr., Zobel David 40 kr., Beck Netti 40 kr., Büchler Mór 40 kr., Keszler N. 30 kr., Östreicher L. 30 kr., Weiner József 30 kr., Wohl J. 30 kr., Reiner H. 30 kr., Keszler Lipót 30 kr., Deutsch S. 30 kr., Lax Fanni 30 kr., Péter Herman 30 kr., Gruspak Simon 30 kr., Fehér testvérek 30 kr., özv. Jungreiszné 30 kr., Schwartz Gáborné 30 kr., Schwartz Márton 30 kr., Büchler Vilmos 20 kr., Braun Sándor 20 kr., Halama János 20 kr., Herz S. 20 kr., Grünhut L. 20 kr., Singer Manó 20 kr., Reiner G. 20 kr., Ulmer-Farkas 20 kr., N. N. 20 kr., Reiner S.-né 10 kr., Singer Mari 10 kr., Büchler Márk. 10 kr., G. 10 kr. Összesen 12 frt 30 kr. Ehhez járul Schön testv. adakozása Tisza-Füredről 1 frt és Roth Izsák Erdő-Bénye 8 frt 85 kr., összesen 22 frt 15 kr., mely összeget e héten a rendeltetési helyre küldtük. Küldtek továbbá: Rosenbaum Mór Nyir-Bogdány 3 frt, Goldstein M. Uj Fehér-Tó 1 frt, Lewy Ignác Beregszász 1 frt, Z. Fülöp József Tass 1 frt; összesen: 6 frt, mely összeget szintén elküldtük rendeltetési helyére.

Szerkesztői üzenetek.

M. L. urnak Nagy-Bajom. Ajánlatát köszönettel fogadjuk.

L. . . . I M. urnak Jász-Árokszállás. Elkésett.

Dr. R. A. urnak T.-Szele. A levélben kifejtett nézeteket mi teljességgel osztjuk.

Schw. V. urnak Nyir-Acsád. Kár azzal a szennylappal szóba állani.

S. A urnak Budapest. Tessék vele érdem szerint elbánni, azaz: feleljen neki kutyakorbácsesal.

K. F. urnak Budapest. Egyszer már kijelentettük, hogy költeményeket nem közlünk; »A szerelem sohajaihoz« meg pláne semmi közünk.

Cz. D. urnak Bécs. Nem lehet mindent dobra ütni.

L. urnak D.-Földvár. Annak a bizonyos dámának majd felelünk annak idején.

T. S. urnak Budapest. A kérdéses czikk a Magyar Filozófiai Szemlében jelent meg. A füzetet rendelkezésére bocsátjuk, ha alkalomlag szerkesztőségünket meglátogatja. Különbösen német filozófiai füzetek is tartalmaztak hasonló cikkeket.

(A többi levelekre jövő számunkban felelünk.)

Előfizetési fölhevás

ZSIDÓ ÉS NEMZSIDÓ MAGYAROK

IRTA

ACSÁDY IGNÁCZ

czimü röpiratra.

Az antiszemita sajtó és izgatásai ellenében egyedül szerény heti lapunk az, mely lelkesen és bátran lobogtatja a humanitás, a szabadelvűség és jogegyenlőség zászlaját. Elszigetelve állunk a harcban, melyet ellenfeleink vakmerőségök egész erejével folytatnak a sajtóban, a társadalomban és a politikai életben. Pedig a zsidó-ügynek, mely a társadalmi kérdés csak egyik része, sok olyan mozzanata van, melynek kimerítő fejtegetése nem betilapba való és minthogy napilap nem áll rendelkezésünkre, egynémely nagyfontosságú eszmék alapos és terjedelmes taglalására nincs más módunk, mint apróbb tanulmányok, röpiratok útján fordulni a magyar közönséghez hitfelekezeti különbség nélkül. Mint a jelen munka czime mutatja, a zsidó és nem zsidó magyar honpolgárokhoz fordul az, hogy felvilágosítsa őket egymás iránti kölcsönös kötelességeikről, föltárja a mostani lelketlen agitáció káros következményeit a magyar nemzetiségre s védelmére keljen az emancipáció által teremtett nemzeti és törvényes jogalapnak, mely újabb annyi támadásnak van kitéve.

Az elfogulatlan hazafias szellemben írott kis munka két-három ivnyi terjedelemben a legdiszesebben kiállítva **január végén** okvetlenül megküldetik az előfizetőknek. Tisztelettel fölkérjük a szabadság és haladás minden barátját, hogy a vállalatot támogatni sziveskedjék s minél több előfizető gyűjtésével igyekezzék annak utat nyitni a társadalom minden rétegébe. Szolgálatot tesz vele a nemzeti ügynek, a társadalmi békének, melynek érdekében íratott.

Előfizetési ára 50 kr. Az előfizetési pénzek **január 25-ig** kiadóhivatalunkba okvetlenül beküldendők.

Budapest, 1883. jan. elején.

Az »Egyenlőség« szerkesztősége és kiadóhivatala.

(Budapest, V. Fürdő-utca 4.)

Évfolyam 1883 Jahrgang. Nr. 342 sz. Budapest, 1883. január 1-én.

M E R C U R.

Hiteles sorsolási tudósító

osztrák-magyar és külföldi sorsjegyekről, kisorsolandó állam és magán-köt lezvényekről, vasuti-, gőzhajózási- és ipar részvények és elsőbbségi kötvényekről, záloglevelekről, stb. stb.

Szakirat bank- és vasuti ügyekről.

Authentischer Verlosungs-Anzeiger

von österreichisch-ungarischen und ausländischen Lotterio-Effekten, verlosbaren Staats- und Privat-Obligationen, Eisenbahn-, Dampfschiff- und Industrie-Aktien und Prioritäts-Obligationen, Pfandbriefen etc. etc.

Zeitschrift für Bank-, Finanz- und Eisenbahnwesen.

Man pränumerirt:

BUDAPEST,
Dorotheagasse Nr. 12.
Von ausserhalb
mittelst Postanweisung

Franco irs Haus oder mit
Postsendung

ganzjährig fl. 2.

Inserate
werden billigst be-
rechnet.

Előfizethetni:

BUDAPESTEN,

Dorottya-utca 12. sz.

Vidékről

postautalvánnyal.

Börmentes-
házhoz küldve vagy

postu útján egy

egész évre 2 frt.

Hirdetések

legjutányosabb áron

számíttatnak.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

1883. január 1-én új, egész évi előfizetést nyitunk az 1883. évfolyamra. A »Mercur« megjelent magyar-német szöveggel 3-4-zer havonként, szükség esetében gyakrabban is és pedig közvetlen minden jelentékeny huzás után; ugyanez közli könnyen felfogható övidségben, czélszerű és táblázatos fölrattal a hiteles sorshuzási lajstromokat valamint a hátralékosokat, azaz a huzott és eddig fel nem vett nyereményeket, az értékekkel bíró közönségre nézve tehát nélkülözhetlen organum.

Előfizetési díj házhoz hordva
vagy postán küldve **egész évre**

csak 2 forint.

A „MERCUR“ kiadóhivatala **BUDAPESTEN.**
(Politzer S.)

Dorottya-utca 12-ik szám.

12 Ellenröpirat

ISTÓCZY-ELLENES FOLYÓIRAT.

Szerkeszti
HEGYESI MÁRTON

országgy. képviselő.

1880—1881. tökéletes 12 füzetben 6 forint,
ezentúl szállítja 80 kr.-ért

az egész művet

ROBICSEK ZSIGMOND

könyvkereskedése, Budapest, V. Nagykorona-utca.

Az összeg beküldése után vidékre bérmentve küldetik.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

Magyar-francia biztosító részvénytársaság.

Befizetett tőke	frt 4.000.000.—	aranyban
Anglo-tartalékalap	» 707.200.—	»
Rendelkezési és nyereségtartalékalap	» 424.821.03	»
Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	» 80.000.—	»
Dijtartalékok:	» 1.049.936.02	»

A díjak jutányosak.

Előforduló káresetek gyorsan és pontosan felvétetnek és kifizettetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben Budapest, IV. városháztér 1.

és nemkülönben a társaságnak az osztrák-magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és alügynökségei.

Szállítm. ány-biztosítás

Tűzkár elleni biztosítás.

Biztosítások jégkár esetére.

A német trónörökös

ő csász. fenségének legmagasabb elismerése által kitüntetve
A LONDONI egészségügyi kiállításon díszoklevéllel kitüntetve.

STRAUSZ BÉLA-féle

gyógyfűkivonatu mell-pasztillák

számos hirneves orvos által, köhögés, rekedtség, nehéz lélegzés, egyáltalában minden tüdőbajok ellen ajánlatnak.

1 doboz ára 20 kr.

Strausz Béla-féle
gyomor- és emésztési
pasztillák

SZTRAUSZ BÉLA-féle
IDEGERŐSÍTŐ PASZTILLÁK,

étvágytalanság, gyomornehézkedés, gyomorhurut, egyáltalában a gyomor mindenemű bántalmái ellen enyhítő és gyógyító hatással bírnak. 1 dob. 15 kr.

melyek elismert erős és gyógyítófüvek és tiszta czukorból vannak készítve, kitűnően hatnak az ember összes idegeire. 1 doboz ára 30 kr.

Szomjcsillapító czukorkák,

igen kellemes édes ízű, 1 doboz ára 10 kr., kaphatók a fentalálónál

STRAUSZ BÉLA.

Budapest, király-utca 1. h. sz.

Főraktár Budapesten: Rarna Zsigmond, kir. udv. gyógyszer-tárában, Erzsébet-tér, Marokkói-utca 2. sz.

Weizsmann testvéreknél megjelent és minden hazai könyvtár által megszerezhető:

A Magyar Nemzet Története.

Irta: **Dr. SZALAY JÓZSEF.**

E mű összesen 46 füzetből (4 kötet), minden füzet 4 nagy 8-rétű ívből áll.

Egy füzet ára 30 kr.

Minden kötethez díszes bekötési táblák kaphatók.

Elsőrendű POROSZ SALON-KÖSZÉN

darab és kocka plombirozott zsákokban á 82 kr. } 50 kilgr. —
diószén tömő-kályhákhoz „ 79 „ } 1 vámmázsa

díjmentesen a pinczébe szállítva.

Továbbá *Ostrau-Dombrau* darab-, kockás- és aprószenet olesón és bérmentve a vasuti állomásokhoz ajánl

ZWEIG LAJOS,
Gutmann testvérek kőszénbányáik
eladási ügynöksége
Budapest, V. Mérleg-utca 3.